Kysymykset liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Bergqvistille (kuultavana pe 10.11. klo 9.30)

Kuinka näette opintotuen kokonaisuuden riittävyyden nykyisen inflaation oloissa?

Hallitusohjelman mukaan opintotuen tulee ensisijaisesti mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu. Hallituksen ohjelmaan sisältyvät opintorahan indeksitarkistusten jäädytys, asumistuen uudistus ja opintorahan huoltajakorotuksen kehittämistarve sekä lisäksi opintolainan ostovoiman heikkeneminen edellyttävät siten opintotukilakiin opiskelijan toimeentulon ja päätoimisen opiskelun edellytyksiä turvaavia muutoksia.

Hallituksen esityksessä opintorahan huoltajakorotuksen määrään ehdotetaan tehtäväksi tasokorotus ja opintolainan valtiontakauksen määrää ehdotetaan korotettavaksi kahdella sadalla eurolla kuukaudessa. Alle 18-vuotiaiden valtiontakauksen määrää korotettaisiin sadalla eurolla kuukaudessa.

Opintolainan tasokorotuksen myötä opiskelijan käyttövarat kasvavat itsenäisesti asuvilla täysi-ikäisillä opiskelijoilla noin 22 prosenttia (200 e/kk) ja ulkomailla opiskelevilla noin 15 prosenttia. Opintolainan valtiontakauksen korottaminen korvaa siten opintolainan ostovoiman jälkeenjääneisyyden sekä indeksijäädytysten ja asumistuen ehtojen tiukkenemisesta aiheutuvia tulonmenetyksiä ehkäisten samalla myös toimeentulotuen tarvetta. Jos opintotuki opintolaina mukaan lukien ei riitä päätoimiseen opiskeluun tai jos opiskelija ei esimerkiksi kohonneen korkotason vuoksi halua nostaa opintolainaa, voi opiskelijan tarve opintojen aikaiseen työssäkäyntiin lisääntyä. Opiskelijan omia tulorajoja korotettiin 1.1.2023 50 prosentilla verrattuna vuoden 2021 tasoon, mikä on myös parantanut opiskelijoiden mahdollisuuksia työssäkäyntiin ilman että he menettävät opintotuen.

Opintotukiuudistuksen valmisteluun liittyvät suunnitelmat (mm. valmistelun aikataulu, taloudellinen raami, yhteys sotu-uudistukseen).

Opintotuen kokonaisuudistuksen organisointia suunnitellaan parhaillaan. Tarkoitus on laatia tarpeellisia taustaselvityksiä sekä asettaa heti alkuvuodesta 2024 työryhmä valmistelemaan ehdotuksia opintotuen uudistamiseksi. Uudistuksen valmisteluun on varattava riittävästi aikaa. Työryhmätyöskentelyn jälkeen on myös varattava aikaa mahdollisen uuden lainsäädännön valmisteluun.

Kokonaisuudistuksen talouden raameja joudutaan tarkastelemaan julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä, sitten kun kokonaisuudistuksen sisällöstä päättäminen on ajankohtaista. Aikaisintaan tämä voisi tapahtua keväällä 2025.

Opintotuen uudistamisessa tulee luonnollisestikin ottaa huomioon sosiaaliturvauudistuksen työ siltä osin kuin se on tarkoituksenmukaista. Myös sosiaaliturvakomitean tulee huolehtia työnsä yhteensovittamisesta hallituksen hankkeiden kanssa. Uudistamista tulee siten tehdä mahdollisuuksien mukaan vuorovaikutuksessa.

Opiskelijoiden näkemykset ovat uudistustyössä tärkeitä, joten parin viikon kuluttua järjestämme ministeriössä opintotuen uudistamiseen liittyvän pyöreän pöydän keskustelu opiskelijajärjestöjen edustajien kanssa.

Nuorten syrjäytymisen, nuorisoväkivallan yms. ehkäisemiseksi tehtävät toimet (mm. hallitusohjelmaan kirjattu laaja-alainen ohjelma nuorten syrjäytymisen, hyvinvointivajeen ja mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi – laajuus, tavoitetaso, aikataulu?)

Nuorten hyvinvoinnin edistäminen edellyttää vahvaa koordinaatiota eri hallinnonalojen toimien välillä. Hallitus on keskittänyt nuorten hyvinvointityön johtamisen opetus- ja kulttuuriministeriöön. OKM:n johdolla valmistellaan yhteistyössä eri ministeriöiden kanssa laaja-alainen ja poikkihallinnollinen toimenpideohjelma nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi, joka on osa valtakunnallista nuorisotyön ja –politiikan ohjelmaa (VANUPO).

VANUPOn valmistelussa ovat mukana kaikki nuorten hyvinvoinnin edistämisen kannalta keskeiset ministeriöt: OKM, STM, OM, VNK, YM, SM. Ohjelman lausuntokierros alkaa suunnitelmien mukaan marraskuun aikana ja tavoitteena on, että se hyväksytään valtioneuvostossa helmikuussa. VANUPOn vaikuttavuutta ja toimeenpanoa seuraa lapset ja nuoret ministerityöryhmä.

Ennaltaehkäisy on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. Turvallinen perhe ja yhteisö, laadukas koulutus ja yhteiskuntaan kuulumisen kokemukset tukevat nuoren kasvua. Hyvinvointinsa tueksi nuoret tarvitsevat lisää kohtaamisia turvallisten aikuisten kanssa, yhteisöllisyyttä sekä mielekästä tekemistä vapaa-ajalla.

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen mahdollistamalla jokaiselle mielekäs harrastusmahdollisuus koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen kunnissa jaetaan valtionavustuksia 14,5 milj. euroa lukuvuosittain.

Vuoden 2024 talousarvioesityksessä esitetään ensimmäistä kertaa budjettirahoitusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön. Se on tärkeää ennaltaehkäisevää työtä, joka vahvistaa nuorten hyvinvointia. Turvallisten aikuisten läsnäolo ja tuki edistää yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä koulu- ja oppilaitosympäristössä.

Viime vuosikymmeninä nuorten rikoskäyttäytyminen on vähentynyt huomattavasti niin kyselytutkimusten kuin viranomaistilastojenkin perusteella erityisesti muiden kuin väkivaltarikosten osalta. Toisaalta on nähtävissä polarisoitumista. Suurin osa nuorista voi hyvin, eikä tee rikoksia. Samanaikaisesti rikokset keskittyvät pienelle ryhmälle nuoria, joka tekee toistuvasti vakavia rikoksia.

Nuorisotyön mahdollisuudet nuorisorikollisuuden ja jengiytymisen ehkäisyssä ovat mm. koulunuorisotyön, jalkautuvan nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön työmuotojen lisäämisessä. Nuorisotyö ei yksinään voi ratkaista nuorten rikollisen käyttäytymisen ongelmia, mutta on erinomainen yhteistyökumppani poliisille, poliisin ankkurityöntekijöille, sosiaalityöntekijöille, opettajille sekä rikosseuraamuslaitokselle. Nuorisotyön perusta on nuorten kohtaamisen, ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden lisäämisessä, niin että nuoren oma ääni tulee kuulluksi ja nuori tulee kohdatuksi ja nähdyksi.

Kuinka hallitusohjelmassa linjattu 20 milj. euroa / vuosi liikunnallisen elämäntavan ja liikuntaolosuhteiden edistämiseen (Suomi Liikkeelle -ohjelma) on tarkoitus kohdentaa? Kuinka huomioidaan mm. muut hallinnonalat ja poikkihallinnolliset hankkeet? Kuinka ohjelmalla saadaan vaikuttavuutta ja toiminnan juurtumista eri toimijoiden arkeen?

Suomi liikkeelle -ohjelma sisältää 16 toimenpidettä hallitusohjelmassa. Ohjelmaa toimeenpannaan laajentamalla Liikkuvat-kokonaisuus ja LIPOKOn toimintasuunnitelma kattamaan kaikki hallitusohjelmassa mainitut toimenpiteet. Valtioneuvoston ja liikuntaa edistävien organisaatioiden yhteinen ***Liikuntapolitiikan koordinaatioelin (LIPOKO)*** asetettiin koordinoimaan liikuntapoliittisia toimenpiteitä 2020-2023 ja nyt uudelle kaudelle 2023-2027. Koordinaatioelin koostuu ministeriöistä (pl. UM, OM ja LVM kaudella 2023-2027) sekä liikunnan ja terveyden edistämisen asiantuntijaorganisaatioista, mukana on myös kansalaisjärjestöt. LIPOKO:n tehtävänä on ollut erityisesti koordinoida, seurata ja arvioida eri ministeriöissä tehtävää liikkumisen edistämistyötä sekä käsitellä valtakunnallisen liikkumisen edistämisen Liikkuvat-kokonaisuuden työtä siltä osin kuin se edellyttää ministeriöiden välistä yhteistyötä ja koordinaatiota. LIPOKO pyrkii löytämään ratkaisuja liikkumattomuuden vähentämiseksi ja liikkumisen lisäämiseksi. Aiempi terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan TEHYLI-työ sekä Valtion liikuntaneuvoston valmistelemat ministeriöiden tuloskortit liikunnasta ja liikkumisesta ovat olleet työn keskeisenä lähtökohtana. Tavoitteena on, että aikaisempi edistämistyö ja nykyiset toimintamallit hyödynnetään Suomi liikkeelle- ohjelman toteutuksessa.

Liikunnan vastuualue jatkaa Liikkuvat-kokonaisuuden toimeenpanoa ja kehittämistä nivomalla kokonaisuuteen soveltuvilta osin Suomi Liikkeelle-ohjelman toimenpiteet. LIPOKO-työtä jatketaan ja hyödynnetään Suomi Liikkeelle-ohjelman toteutuksessa; näin eri hallinnonaloille kuuluvat toimenpiteet tulevat koordinoiduksi. Lisäksi LIPOKOn kautta ohjelmaan kytkeytyvät eri asiantuntijaorganisaatiot, tiedeyhteisöt ja liikuntajärjestöt.

On myös tärkeää yhteensovittaa Suomi Liikkeelle-ohjelman toimenpiteet hallitusohjelman muiden ohjelmien ja toimenpiteiden kanssa. Seuraavat ohjelmat ja tavoitteet liittyvät tähän:

Kansallinen terveys- ja hyvinvointiohjelma (STM)

Työn ja työhyvinvoinnin-kehittämisohjelma (STM)

Väestöpoliittinen selonteko

Lasten ja nuorten luontoliikkuminen (MMM)

Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden työnjaon ja vastuun selkeyttäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on oleellista sekä yhdyspintapalvelujen ohjaaminen.

OKM:n hallinnonalan sisällä:

Oppilas- ja opiskelijahuolto

Kulttuuripoliittinen selonteko

Nuorten laaja-alainen toimenpideohjelma

Kuinka näette liikuntatoimen perustoiminnan määrärahojen noin -10 milj. euron laskemisen vaikuttavan? Vastuualueenne kipupisteet talousarvioesityksessä?

Liikunnan toimialan rahoituskehyksen lähtökohtainen haaste on se, että talousarviossa on ennalta sidottuja menoja (kuntien ja liikunnan koulutuskeskusten valtionosuudet), yli 36 miljoonaa euroa. Kokonaiskehyksen ollessa alle 150 miljoonaa, hallitusohjelman mukaiset valtionavustusleikkaukset hidastavat toimialan kehittämisen. Isommista kokonaisuuksista (liikuntajärjestöjen yleisavustaminen ja liikuntapaikkarakentaminen) sekä hankkeista (seuratuki) ovat sellaiset kokonaisuudet, jotka ovat lähes ainoat mahdolliset säästökohteet.

Myönteistä on, että liikuntabudjetin kokonaisuus Suomi Liikkeelle-ohjelman myötä kasvaa, säästöistä huolimatta. Haasteena on, että säästöt kohdentuvat perustoimintaan ja lisärahoitus tulee hallitusohjelman mittaisiin hankkeisiin.

Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi vastuualueenne osalta.

Täydentävässä talousarvioesityksessä esitetään lisäystä 5 milj. euroa aiheutuen opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotuksesta 1.1.2024. Muuten asiat ovat vielä valmistelussa.